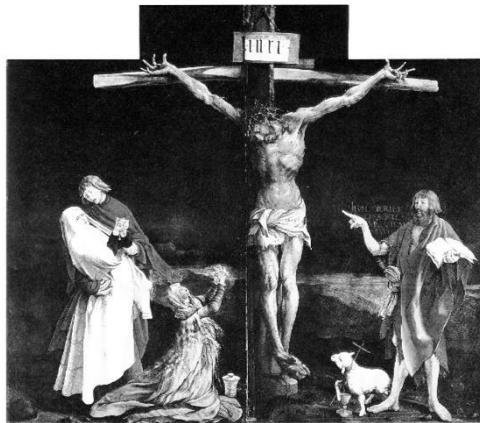

1. Alles draait om Jezus!

Sommige mensen zijn vooral beroemd geworden vanwege één grote prestatie, één meesterstuk. Als ik bijvoorbeeld zeg: 'Hannibal', wat denk je dan aan? Natuurlijk, dat was degene die met die olifanten over de Alpen trok, om de Romeinen aan te vallen. En als ik zeg: 'Vivaldi', dan zullen de meesten van ons denken aan 'De Vier jaargetijden'. Zo is er ook een Duitse schilder geweest, Matthias Grünewald, geboren in 1480, jong overleden, 48 jaar, die vooral beroemd geworden is door één werk. Dat is een altaarstuk, een schilderij boven het altaar van de kerk in Isenheim, een plaats in de Elzas. Isenheim ligt nu in Frankrijk, in het grensgebied met Duitsland.

Op dat altaarstuk zie je in het midden Jezus aan het kruis. En rechts van Jezus zie je een afbeelding van Johannes de Doper. Deze afbeelding staat ook voorop je liturgieboekje. En wat doet Johannes nu? In zijn ene hand heeft Johannes een boek, dat is het Oude Testament. En zijn andere hand wijst naar Jezus. Maar met die rechterhand is iets vreemds. De wijsvinger, die naar Jezus wijst, is groter dan eigenlijk zou moeten. En je begrijpt wel wat de schilder daarmee wilde uitdrukken. Het gaat om Hem! Om Jezus! Johannes de Doper staat helemaal in dienst van Jezus. En op dat schilderstuk zie je ook een uitspraak van Johannes de Doper: 'Hij moet groter worden, en ik kleiner.' Alles draait om Hem! Naast Johannes de Doper zie je op dat schilderij nog iets, en dat is: een Lam. En ook dat Lam, dat staat er niet zomaar. Dat Lam verwijst naar de centrale tekst van vanmiddag, naar deze uitspraak van Johannes de Doper: 'Zie het Lam van God, Dat de zonde van de wereld wegneemt!' 'Kijk! Daar is het Lam van God, Hij draagt alle schuld weg!'

allang verloren, en dan toch gebeurt het wonder: als Abraham 100 jaar oud is en Sara 90, dan wordt bij deze hoogbejaarde mensen een kind geboren: Izak. Onvoorstelbaar, onvoorstelbaar! Tóch houdt God Zijn belofte, tóch is er nageslacht, tóch is er eindelijk die zoon! Het is niet te geloven! En dan, in Genesis 22, komt die bizarre, bizarre opdracht van God: 'Abraham, neem je zoon, je enige, de zoon van wie je houdt, en ga naar het land Moria, en offer hem daar op een berg die Ik je zal aanwijzen.' Je enige zoon, althans, de enige zoon van je eigen lieve vrouw Sara... offeren! Opofferen! Waarom? Wáárom? Het moet gestormd hebben van binnen, bij Abraham! Hij begrijpt er niets van, helemaal niets!!!

En toch, tóch doet hij gehoorzaam wat God zegt. 's Morgens vroeg maakt hij Izak wakker, en samen met een paar knechten en een ezel gaan ze op weg. En terwijl Abraham op weg is, met lood in zijn schoenen, weet hij tegelijkertijd héél zeker: 'Hoe dan ook, linksom of rechtsom, God zal Izak niet van mij afnemen. Hij hééft het beloofd: via Izak zal Hij mij nakomelingen geven, het kán niet waar zijn dat ik Izak echt kwijtraak.' En als ze dan samen verder gaan, zonder de knechten en de ezel, en ze lopen naast elkaar, dan vraagt Izak: 'Papa, hier is het hout en het vuur, maar... waar is het lam voor het brandoffer?' Een vraag die Abraham door de ziel moet snijden. En dan is het

antwoord van Abraham vól geloof: 'God zal Zichzelf voorzien van een lam voor het brandoffer, mijn zoon.' God Zélf zal voor dat lam zorgen. Als ze uiteindelijk boven gekomen zijn, boven op die berg Moria, dan móét Abraham het wel zeggen: 'Izak, jongen, jij bent het offer... En gehoorzaam laat Izak zich vastbinden. En als Abraham dan zijn mes omhoog heft, klaar om die vreselijke daad uit te voeren, dan klinkt daar die stem: 'Abraham! Stop! Nu weet Ik dat je Godvrezend bent, en dat je zélf bereid bent om Mij je enige zoon te geven.' Abraham weet niet half hoe snel hij Izak los moet maken, en dan staat daar in de struiken een ram. En die ram wordt geofferd. 'God zal Zichzelf voorzien van een lam voor het brandoffer, mijn zoon.' Maar daar stond een ram, geen lam. En als Johannes de Doper Jezus ziet lopen, dan zegt hij: 'Kijk! Dáár is het Lam van God!' God Zelf voorziet in een lam. Die berg waar Abraham bereid was om Izak te offeren, de berg Moria, op die berg is later de tempel gebouwd. De berg van de voorzienigheid. 'Op de berg van de HERE zal erin voorzien worden', dat is een spreekwoord geworden in Israël. Abraham hoefde zijn enige zoon niet te geven aan God, maar God gaf wel Zijn enige Zoon aan Abraham, en aan ons als mensheid. Je kunt je afvragen hoe dat kan: hoe kan God Zelf Zijn Kind offeren, terwijl Hij dat hier, op de berg Moria, niet laat gebeuren bij Abraham? Hoe kan Hij een Mens laten sterven, Zijn eigen Zoon, hoe kan Hij dat mensenoffer vragen en aanvaarden, terwijl Hij verder in het Oude Testament met grote klem verbiedt dat er ooit mensen worden geofferd? Dat zijn moeilijke vragen, daarmee komen we op heilig terrein. Misschien kun je het zo zeggen: het offer van een mens is ook een onmogelijkheid. Het gaat tegen alle regels in, het druist zelfs in tegen Gods eigen natuur. Maar de schuld van ons als mensen is zó groot, dat God Zelf dit onmogelijke offer tóch brengt, en dat Jezus Christus tóch bereid is Zich te láten offeren. Je zou kunnen zeggen: waar wij als mensen moeten stoppen voor een dikke rode lijn, daar gaat God Zelf verder, en daar doet Hij wat geen mens ooit mag doen: daar geeft Hij Zijn Zoon over in de dood. Wij kunnen het ook niet. Wij kunnen niet door onze dood of door de dood van een méns een ander redden. Want ieder mens draagt zélf schuld met zich mee en kán dus geen plaatsvervanger zijn voor iemand anders.

Hier eindigt dan ook de navolging. Jezus zegt: 'Volg Mij na', maar aan die navolging zit een grens. Niemand van ons kan plaatsvervangend voor de zonde van andere mensen sterven. Zo mag ook niemand van ons zijn kind offeren. Dat kan en mag God alleen. Daarin toont Hij Zijn góddelijke liefde. 'Zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat

2. Waar dacht Johannes aan bij het Lam van God?

En nu moeten wij ons even heel goed realiseren waar we zitten in het Evangelie, op welk moment in het leven van Jezus gebeurt dit? Johannes de Doper zegt dit, op het moment dat Jezus voor het eerst in de openbaarheid komt. Een dag eerder heeft Johannes Jezus gedoopt, dat is heel wonderlijk geweest. Toen Jezus uit het water omhoog kwam, toen daalde de Heilige Geest op Hem neer in de gestalte van een duif, en Johannes hoorde een stem uit de hemel: 'Jij bent Mijn Zoon, de Geliefde, in Jou heb Ik Mijn welbehagen.' Maar dan houdt het eigenlijk op! Veel meer wordt er over Jezus nog niet verteld. Kijk, u en jij en ik, wij weten al véél meer over Jezus. Wij weten hoe Hij naar het kruis ging, hoe Hij leed, hoe Hij stierf, we weten dat Hij begraven werd en dat Hij op de derde dag weer is opgestaan uit de dood. Maar Johannes de Doper wist dat allemaal nog niet! Johannes wist absoluut niet hoe het zou gaan, maar hij wist één ding wel: 'Deze Jezus is de Zoon van God, de Messias.' En omdat Johannes dat weet, noemt hij hem het 'Lam van God'. Toen ik dat zo op me liet inwerken, weet je waar ik toen zo nieuwsgierig naar werd? Ik vroeg me af: wat zou Johannes de Doper daar nou mee bedoeld hebben, met die uitdrukking 'Lam van God'? Waar dacht hij aan bij het 'Lam van God'? Johannes de Doper had alleen het Oude Testament, dus om te begrijpen wat Johannes bedoelde, moeten we terug naar dat Oude Testament. Matthias Grünewald had gelijk: toen Johannes wees op Jezus, sprak hij helemaal vanúit het Oude Testament. Ook al had hij dat misschien niet letterlijk in zijn hand, hij had het wel in zijn hoofd. Ik wil je drie momenten noemen uit het Oude Testament, waarin het gaat over een Lam, waardoor deze uitspraak van Johannes reliëf krijgt, diepte. Er zou meer te noemen zijn, maar ik beperk me tot deze drie.

2a. Genesis 22: God voorziet in het Lam (plaatsvervanging)

De eerste plaats uit het Oude Testament is Genesis 22. Dat is het indrukwekkende verhaal over Abraham, die op reis gaat om zijn zoon Izak te offeren. Abraham en Sara, ze hebben járen, tientallen jaren moeten wachten op een kind, ze hebben alle hoop

een ieder die in Hem gelooft, niet verloren zou gaan, maar eeuwig leven zou hebben.' Uiteindelijk is het een wonderlijke ruil, het is een mysterie. Jezus, het Lam van God, nam de plaats in van ons! Hij werd opgeofferd, in onze plaats! Hij is het Lam van God. God Zélf heeft voorzien in een Lam. Niemand anders. Het Lam is een geschenk uit de hemel, hemels brood. Temidden van alles wat in deze wereld onzeker is, en bedreigend, mag je daarop bouwen: God voorziet ons van alles wat wij nodig hebben. Hij heeft ons zelfs Zijn Zoon gegeven, zou Hij ons dan niet, mét Jezus, álles geven, álles wat wij nodig hebben? Dit eerste verhaal rondom een lam wijst ons op de plaatsvervanging, op Gods zorg voor ons. Hij zorgt voor het Lam! Hij is het die ons redt, Hij alleen! Daar komt niets van ons bij! Wij kunnen met al onze prestaties bij God aankomen, maar daar redden we het nooit, echt nooit mee! Onze redding is puur en alleen aan God te danken! Hij zorgt voor alles! Geloof jij dat werkelijk? Dit is de kern van het christelijk geloof: wij worden gered puur en alleen uit genade. God Zelf heeft voorzien in een Lam! Dat is het eerste verhaal.

2b. Exodus 12: het Lam brengt verlossing

Het tweede verhaal uit het Oude Testament, waardoor we die uitspraak van Johannes de Doper beter gaan begrijpen, dat is de uittocht uit Egypte. Izak krijgt weer een zoon, Jakob. En Jakob krijgt weer twaalf zonen, waarvan er één in Egypte terechtkomt. Dat is Jozef, en Jozef wordt daar onderkoning. En als er dan hongersnood komt, dan zegt Jozef tegen zijn hele familie: 'Kom naar Egypte!' Daar wonen ze 400 jaar en het wordt een volk. Maar omdat ze zo talrijk worden, gaan de Egyptenaren ze zien als bedreiging. En dan moet dat volk, Israël, slavenwerk doen. Afschuwelijk! En bovendien: de kleine, pasgeboren jongetjes moeten op last van de Farao in de Nijl gegooid worden. Israël gaat echt door een hel! Totdat God Mozes roept. Mozes gaat naar de Farao en zegt: 'Dit is het woord van God: Laat Mijn volk gaan! Laat het wegtrekken!' Maar de Farao weigert. Egypte wordt getroffen door negen plagen. En negen keer weigert de Farao. En dan zegt God, via Mozes: 'Nu komt er een tiende plaag. Dit wordt de ergste. Alle eerstgeboren jongens van Egypte zullen sterven. De engel des doods zal rondgaan. En hij zal ook door het gebied komen waar Israël woont. Maar voor Israël is er redding. Elk Israëlitisch gezin moet een lam slachten, of een ander stuk kleinvee, en het bloed van dat lam moet aan de deurposten van het huis worden gesmeerd. Als de engel des doods dat bloed ziet, dan gaat hij voorbij.' Dat gebeurt en de volgende dag zegt de Farao: 'Alsjeblieft, verdwijn, zo snel mogelijk!' Israël is vrij! En voortaan zal elk gezin elk jaar een Paaslam slachten. Als Gods oordeel over de wereld gaat, dan houdt het bloed van het Paaslam Zijn oordeel tegen. Achter dat bloed mag je schuilen. Daar ben je veilig. En ook daaraan moet Johannes de Doper gedacht hebben. Want ook hij heeft dat natuurlijk van kindsaf aan meegemaakt, het Paasfeest, Pesach. 'Kijk! Het Lam van God!' Bij dit tweede verhaal is het kernwoord: verlossing. Het Lam van God brengt verlossing! Later zal Jezus Pesach vieren met Zijn discipelen, en diezelfde avond zal Hij gevangen genomen worden, om een paar uur later te sterven. Dat is het tweede verhaal waaraan Johannes gedacht moet hebben.

2c. Jesaja 53: het Lam geeft Zichzelf vrijwillig

En het derde stukje uit het Oude Testament waaraan hij ongetwijfeld gedacht heeft, dat is Jesaja 53. Ook daar gaat het over een lam. We hoorden het aan het begin van de dienst. Jesaja schrijft over de knecht van de HERE. Die knecht, daarvan kun je zeggen: 'Dat is het volk Israël.' Zeker! Maar er is nog een diepere betekenis. Die knecht van de HERE, dat is vooral ook de Messias, die zal komen. En wat staat er dan in Jesaja 53: 7? 'Toen betaling geëist werd, werd Hij verdrukt, maar Hij deed Zijn mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid; als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij Zijn mond niet open.' Het kernwoord bij dit derde bijbelgedeelte, dat is: vrijwilligheid. Het Lam van God geeft Zich... vrijwillig.

Genesis 22: 'God Zélf zal voorzien in een Lam.' Daar gaat het om plaatsvervanging. God Zélf neemt de straf op Zich voor onze zonden. Exodus 12: dat Lam, dat Paaslam brengt ons volkomen verlossing! Jesaja 53: dat Lam doet dat vrijwillig, het offert Zichzelf vrijwillig op. Aan ál die dingen heeft Johannes de Doper gedacht, ongetwijfeld, hij moet daar veel over nagedacht hebben, want hij zegt het niet zomaar één keer, nee, de volgende dag zegt hij het wéér, lezen we in vers 35 en 36: 'De volgende dag stond Johannes daar weer met twee van zijn discipelen. En toen hij Jezus zag lopen, zei hij: Zie, het Lam van God!'

3. Wij volgen een Lam!

En als we dan de Bijbel verder lezen, dan wordt de lijn doorgetrokken naar het einde, naar het laatste bijbelboek, Openbaring. Want hoe wordt in dat laatste bijbelboek Jezus genoemd? Meestal wordt deze naam gebruikt: het Lam! Jezus is het Lam dat heeft overwonnen. En die aanduiding gaat héél diep! Want een lam overwint anders dan een leeuw. Jezus wordt ook de Leeuw genoemd in Openbaring, maar dat is maar één keer, in hoofdstuk 5 vers 5. Daar heet Hij de Leeuw uit Juda. Daarom wordt in de Narnia-sprookjes van C.S. Lewis Jezus ook getekend als een leeuw. En verder wordt in het boek Openbaring over Jezus nergens gesproken als over een leeuw, nee, Hij wordt 'het Lam' genoemd, maar liefst 29 keer. Jezus wint niet door krachtpatserij, maar door zelfopoffering. Jezus is groot doordat Hij klein wilde worden. Jezus heeft alle macht gekregen, omdat Hij eerst bereid was alle macht uit handen te geven. Jezus heeft de hoogste plaats gekregen omdat Hij Zelf koos voor de laagste plaats. En daarom zingen de miljoenen engelen in koor: 'Het Lam Dat geslacht is, is het waard om de kracht te ontvangen, en rijkdom, wijsheid, sterkte, eer, heerlijkheid en dankzegging.' Besef je het? Wij volgen... een Lam! Dat vraagt van ons, in ons hele denken, een totale, complete ommekeer. Niet meer denken in termen van macht, van gelijk krijgen, van eer, van grootheid, maar van nederigheid, van dienst, van zelfopoffering. Dat valt níét

mee, dat moeten we absoluut niet onderschatten! Maar tegelijkertijd is het zó bevrijdend! Zo onvoorstelbaar bevrijdend! Onbevangen leven. Durven loslaten. Durven dienen. Durven overgeven. Want God zal voorzien! Hij heeft voorzien in een Lam. Zou Hij dan u vergeten, jou? Houd het vast: wij volgen een Lam! God

behaalt Zijn overwinningen door de diepten heen! In het centrum van de geschiedenis staat het Lam van God. Ik ben begonnen met het altaarstuk in Isenheim. Ik eindig met het altaarstuk in de Sint-Baafskathedraal in Gent. Ben je er weleens geweest? Gent heeft drie torens op een rijtje, de Sint-Niklaaskerk, het Belfort en de Sint-Baaf. En in die Sint-Baaf is dat wereldberoemde altaarstuk van Hubert en Jan van Eyck, twee broers. In 1432 kwam het af: 'De aanbidding van het Lam Gods'. Op dat schilderij zie je van vier kanten mensen aanstromen. Je ziet profeten en apostelen, je ziet maagden en martelaars. Mannen en vrouwen, Joden en niet-Joden, alle soorten mensen. En in het midden, omringd door engelen: het Lam, omringd door de stralen van God. Het Lam dat Zijn bloed geeft voor de redding van de mensen.

4. 'Zie, het Lam Gods.' ZIE het Lam!

'Zie, het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.' 'Zie! Kijk goed! Kijk! Doe je dat ook? Neem je er de tijd voor om het Lam van God te zien? Om Het te bewonderen? Om Het te aanbidden? Kom! Kom naar Hem toe. Kom tot rust aan de voeten van het Lam. En laat je vervullen met de liefde van God. Amen.